

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

De Munere Concionandi, Exhortandi, Catechizandi - Continens non tantùm praecepta ad artem concionandi discendam accomodata, sed etiam Ideas & Conceptus practicos pro Concionibus in Festis B. V. & SS. Dedicacionis, Patrociniij, Novi Anni, Paschatis, Parasceves; item in Primitiis Sacerdotum,

...

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

Exemplar I. In quo ostendit quomodo una doctrina Auditoribus persuaderi debeat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48347](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48347)

Septimò concione finita si quid promulgandum sit, clarè & distinctè, prout consuetudo loci exigit, promulget; quod si pro agris aut defunctis preces sint petendæ, tum ultima promulgatione facta dicat: für diese und alle andere / so unser Gebeths bedürfftig seynd / betet mit mir ein andächtiges Vatter Unser und Englischen Gruß. Quo recitato surgat, & siquidem oratio pro communibus necessitatibus dicenda sit, præmittat prius hæc aut similia verba: Weil wir also in dem Herren versamlet seynd / so lasset uns absonderlich beten für das Anlügen der ganzen Christenheit / sprechet derhalben mit mir nachfolgendes Gebeth. Finita hac oratione pergat ulterius & dicat: Damit aber unser Gebet dem Allmächtigen Gott desto angenehmer seye / so bezeichnet euch mit dem Zeichen des Heiligen Creuz / und sprechet mit nach die offne Schuld / postea subiungat orationem: Misereatur &c. Indulgentiâ &c. simulque super Populum crucem faciens graviter & modestè de cathedra descendat.

C A P U T II.

DE PRAXI DOMINICALES CONCIONES HABENDI.

Exemplar Primum.

In quò ostenditur, quomodo una doctrina Auditoribus persuaderi debeat.

Thema.

Miseremini mei miseremini mei saltem vos amici mei. Job. 19.

Scopus.

Ostendendum, quare & quomodo animabus purgatorii succurrere debeamus.

Syllogismus principalis.

Illud opus magna cū alacritate suscipiendū est, ad quod supra & infra, extra & intra motiva vehementer impellentia reperimus; Atquale opus est misericordia, qua animabus purgatorii prestatur; Ergo hac misericordia cum magna alacritate iisdem animabus est exhibenda.

EXOR-

EXORDIUM.

Ex scopo concionis deductum.

Si hodiè optare mihi liceret, quidquid lubet, præ reliquis optarem, ut, sicut olim Sanctus Hieronymus illam vocem: *surgite mortui, venite ad iudicium*: perpetuò in auribus sonantem habuit, ita meis Auditoribus vox illa lamentabilis pro themate citata nunquam ex animo excideret; vix enim quidquam reperio ad quod tantopere nos undique impelli video, quam ad misericordiam animabus purgantibus præstandam, ita, ut quod pius ille scriptor l. 2. de imitatione Christi cap. 12. de cruce dixit, hoc potiori jure de hac misericordia dici posse judicem, videlicet *converte te supra, converte te infra, converte te extra, converte te intra, & ubique* motiva perquam efficacia invenies, quæ ad dictam misericordiam te impellant quare ut & vos, per dilecti Auditores, obligationi vestræ hac in parte satisficiatis, hæc ipsa motiva vobis in præsentis concione paulò fusiùs explicabo, simulque modum ostendam, quomodo talem misericordiam non minori vestro, quam illorum commodo atque solatio exhibere possitis spero itaque, vos tantò majori attentione ea, quæ dicturus sum excepturos, quantò majorem utilitatem sperare poteritis, si ea non retinere duntaxat in memoria, sed etiam in effectum deducere studueritis.

Pars prima Confirmationis.

Atque ut à motivis, quæ supra nos, id est, in cælis invenimus incipiam, quod, quæso, efficacius motivum afferri potest, quam si dicam per misericordiam animabus purgantibus præstitam toti Sacro Sanctæ Trinitati, & universis cælitibus summum Beneplacitum gaudiùmque creari? quis enim dubitare prudenter poterit summam complacentiam & voluptatem concepturum Patrem cælestem, si filios suos tantopere dilectos ex tam crudeli supplicio liberare studebitis? quis dubitet, gratissimam fore Filio velut Pastori optiimo, si oves illius tam caro pretiosissimi sanguinis pretio redemptas, ex horrendis illis flammis eripere conabimini? certè jam olim Sanctæ Gertrudi revelavit, tam acceptum esse sibi conatum istum,

istum, ac si ipsum quis ex istis flammis eripuerit? quis dubitet, & Spiritui Sancto summè beneplacitum, si animas illas velut spongas illius charissimas, ex tam molesto purgatorii exilio in caelestem thalamum introducere satagetis? hæc certe de causa toties nos per Prophetas ad misericordiam excitavit. Hinc per Micheam cap. 6. dixit: *Indicabo tibi, o homo, quid sit Bonum, & quid Dominus requirat à te, utique facere iudicium & misericordiam.* Hinc per Salomonem manifestavit, facere misericordiam gratius esse Domino, quam Victimam; si ergo olim tantoperè in Sacrificiis sibi complacuit Deus, & si misericordia quævis præstantior est & gratior illis Sacrificiis, quis negabit gratissimam fore misericordiam animabus purgantibus præstitam, ut quæ à summa miseria liberatis summam felicitatem procurat, & personis summè indigentibus sanctissimisque confertur, atque adè inter omnia genera misericordiarum perfectissimum censetur.

Sed neque dubitari potest, quia Beatissimæ Mariæ Virgini gratissimum obsequium per hanc misericordiam præstetur, quid enim gratius ei esse poterit, quam si eam velut Matrem misericordiarum in hoc potissimum genere sollicitè æmulari studemus? certe quòd misericordiam suam singulariter animabus purgantibus illa impendat, non una tantum ex revelatione accepimus; nam in primis Hieronymo Caravallæ Societatis Jesu Sacerdoti; cum propter purgatorium subeundum anxius esset, aperte dixit, ne ita angaris, nam ego non tantum sum Advocata peccatorum in hac vita existentium, sed etiam eorum, qui in purgatorio detinentur.

Sed & Sanctæ Brigittæ olim dixit, ut refertur in l. 4. revelationum cap. 138. nullam esse pœnam in purgatorio, quam non propter ipsam remissior fiat, & levior ad ferendam, ac aliàs esset, imò, ut Dyonisius Carthusianus testatur paragrapho secundo de assumptione, semper in pervigilio Nativitatis & resurrectionis Christi in purgatorium descendit (addunt alii etiam Assumptionis) & ingentem animarum numerum educit; neque contenta, ut ipsa misereatur, etiam Famulos sibi specialiter dilectos ad eam misericordiam hortatur, sic enim Joannem Ximenum Coadjutorem Societatis JESU, ut memor esset animarum in purgatorio existentium hortata est; sic & Patri Alphonso Cortesio ex eadem Societate dixit:

Si ex Angustiis conscientiarum, quas pateris, liberari cupis, animabus purgantibus prius subvenire stude. Dubitari ergo non debet, quin & Beatissimæ Virginis sit acceptissima misericordia animabus præstita.

Non verò minis grata est reliquis Cælitibus, cum enim ex una parte ardentissimè desiderent, ut Deus, à quo tantam felicitatem acceperunt, à quàm plurimis perfectissimè cum illis laudetur: ex altera verò parte intensissima Charitate omnes homines in via adhuc constitutos amplectantur, atque adeò nihil magis optent, quàm ut illius Beatitudinis, quàm ipsi modo fruuntur cum summa voluptate, etiam illi fiant participes, an quidquam illis gratius præstari posse putabimus, quàm si plurimas animas ex purgatorio in cælum ad augendam Dei & Sanctorum gloriam accidentalem transferre studebimus? atque hæc videlicet causa est, cur non pauci Christiani, quando beatos cælites, aut in ipsorum festo, aut alio tempore speciali cultu venerari, sibi què demereri desiderant, ante omnia satagant, unam alteramve animam per suas orationes, aliaquè pia opera ex purgatorio liberare, ut hæc illorum loco Deum & Sanctos perfectius laudent & benedicant, proque ipsorum salute Deum efficaciter deprecantur. Atque ex his modo satis patet, quàm efficacia motiva supra nos habeamus, ad misericordiam defunctis liberaliter præstandam.

Jam verò si nos infra nos, nempe ad ipsas animas purgantes convertamus, tot profectò iterum motiva ad eandem misericordiam exhibendam reperiemus, quot titulos in illis deprehendimus, propter quos aliquam ad nos relationem habere possunt; nam si eas ut membra istius corporis mystici consideremus juxta illud Sancti Pauli ad Rom. 12. *multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alterius membra*; quis non insignem sibi ad commiserationem stimulum addi sentiet? si enim eodem Apostolo teste ad Cor. 12. *Dum patitur unum membrum, mox compatiuntur omnia*; si quotidiana experientia testatur, manus nostras, si fortè scintilla in pedem vel caput incidit, mox succurrere, & totis viribus eam scintillam repellere, qui fieri poterit, ut animas illas velut membra nostra tam crudeli incendio correptas credamus, & non mox ad idem repellendum totis viribus concitemur? Quòd si verò jam eas, ut Fratres nostros, aspiciamus, non carnales,

nales, sed Spirituales, ex eodem Christi Sanguine, ab eadem Matre Ecclesia, & ab eodem Patre Christo prognatos, quis non videt, quàm efficax iterum motivum offeratur ad eas ex sua captivitate liberandas? quis enim non frequenter advertit, si fortè frater aut soror in carcerem à Judice conijciatur, quanta mox commiseratio in Fratribus & Sororibus oritur? quàm celeriter varia media ad illius liberationem adhibeantur? quàm nulli labori, precibus, sumptibusque parcat, ut captivus liberetur; au non ergo captivis animabus similem Charitatem tantò abundantius, alacriusquè præstabimus, quantò præstantior meritò Spiritualis fraternitas quam corporalis censetur? Quòd si denique easdem animas ut pulcherrimas Dei imagines & creaturas post Angelos præstantissimas intueamur, simulquè ponderemus, quàm graves sint pænæ, quibus subjectæ sunt, ita ut, teste Sancto Thoma, aliisque Patribus, minima illarum omnem hujus vitæ cruciatum longè excedat, quis adeo obduratum pectus habebit? ut ex tanta consideratione illud non emolliri sentiat ad opem tam afflictis animabus ferendam? hujus certè motivi consideratione adeò raptus est Sanctus Doctor Augustinus, ut gravissimæ inhumanitatis damnaverit eos, qui animabus purgantibus non succurrere studerent; *Clamat*, inquit, ad fratres in Eremo, *clamat porcus, & cum eo clamare carceri non cessant: Cedit asinus, & omnes eum sublevare festinant, sed clamat inter tormenta fidelis, & non est, qui respondet. Ecce vestra inhumanitas! Vix tamen talibus, quia, qui obdurat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur*, ut Salamon proverb. 2. prædixit: Veniet profectò tempus, quo cum Fratribus Josephi Genesis 42. dicent: *Meritò hac patimur, quia peccavimus in Fratrem nostrum, videntes angustiam animæ illius, dum deprecaretur nos, & non audivimus, idcirco: venit super nos ista tribulatio.*

Sed pergamus, & motiva, quæ extra nos sunt, etiam ponderemus, quæ quidem sunt tam multa, quot pericula, hostesquè, sive corporales, sive spirituales numeramus; quis autem est, qui non ab innumeris se circumfessum agnoscit, ac gemit? an non ergo potenti & fido exercitu, à quo contra eos hostes defendamur, indigebimus? indigemus profectò, sed hunc vix facilius, quàm per misericordiam animabus præsti-

nam conscribemus; si enim jam olim Alphonsus Rex Arragonia propria manu pauperibus Eleemosynam distribuit, dicens, eos optimos corporis sui custodes esse, ac proinde, decere, ut propria manu stipendium illis porrigat, quantò magis hoc quisque de animabus purgantibus sentire & sperare poterit, ut quæ potentia & gratitudine pauperes nostros tantopere excedunt, & verò etiam tanta gratitudinis ac fidelitatis specimina ediderunt; Memorabile certè est, quod Martinus Roa in libello de auxilio illis animabus præstando cap. 2 1. de se ipso fatetur, nempe se in multis periculis terræ, marique, inter silvas & latrones, super saxa & nivibus repletas rupes extitisse, & tamen per Dei auxilium & animarum patrocinium citius, quàm ea adverteret, ex iis se liberatum fuisse. Possent etiam in confirmationem hujus rei decantatam illam de Eusebio Sardinia Duce historiam narrare, cui contra Ducem Sicilia Ostrogium, 40000. animarum in specie candidi exercitus subsidio venerunt, plenamque de hoste Victoriâ obtinuerunt: possent item narrare, quomodo eum qui, quoties cameterium transibat: orationem dominicam pro defunctis orare consueverat, arreptis ligonibus, aliisque similibus instrumentis defenderint; sed quia & has, & alias plures similes historias passim notas esse suppono, fusiori earum narratione lubens abstinco, & id unum ex illis concludo: si eos, qui tam modicam misericordiam illis exhibuerunt, tam fideliter ac potenter defenderunt, quantò fidelius, potentiùsque defensuræ sint illos, qui tam liberaliter illis misericordiæ stipendium offerre studuerint? ut adeò meritò tales tam potenti præsidio freti illa sibi Ecclesiæ verba applicare possint, libr. 4. Regum cap. 4. *Noli timere, plures enim nobiscum sunt, quàm cum illis;* vel certè illud Sancti Bernardi in psalm. 90. *Quid sub tantis custodibus timeamus? potentes sunt, fideles sunt, prudentes sunt, quid trepidamus? tantùm sequamur eos, adhareamus eis, & in protectione Dei cæli commorabimur,* Patet ergo & extra nos non levia nobis motiva misericordiam hanc persuadere.

Verùm majora longè præstantissimâque reperiemus, si nos intra eos convertamus; quid enim magis in votis esse potest, quàm ut omne id, quod à Deo petierimus, efficaciter impetremus? atqui hoc ipsum misericordia animabus præstita

64 De Praxi doctrinam unicam persuadendi.

Ita efficit: illa namque est, quæ, ut Sanctus Chri-
 stophorus homil. 9. supra Matthæum loquitur: *amica Dei existit, &
 ei semper propinqua est, & quibuscunque voluerit, munus gratiæ
 impetrat; huic cum multa fiducia porta cali aperiuntur, &
 semper ante solium regale consistit.* Desideratis ergo copi-
 sam in temporalibus benedictionem à Deo obtinere? mis-
 ricordiam animabus exhibere; qui enim pronus est ad mis-
 ricordiam, benedicetur, teste Salomone proverb. 12. Uti jam
 olim Erdicio Romano Senatori, quia famis tempore quam
 plurimos pauperes aluerat, eosque cessante famis calamitate
 curribus in patriam revehit curaverat, vox cælo delapsa dixit
*Erdici, quia me in pauperibus aluisti, ex hoc tibi & semini tuo
 panis non deficiet in æternum;* quanto magis similem grati-
 am sperare poterunt, qui animas pane angelico, & Sanguine
 Christi refectos per manus eorundem Angelorum deportari
 in cælestem patriam suis sumptibus seu operibus curarunt.
 Sed quid ista minora commemoro? quis ex vobis non ar-
 dentissimè desiderat æternam felicitatem consequi, atque ad-
 eò beata morte, quæ est ad dictam felicitatem necessaria de-
 fungi? atqui hanc ipsam gratiam facillimè per misero-
 cordiam animabus præstitam obtinebitis; id quod præclara
 confirmat Sanctus Hieronymus in Epistola ad Nepotianum
 dicens: *Non memini me legisse, mala morte mortuum, qui li-
 benter opera Charitatis exercuit; habet enim multos interces-
 sores, & impossibile est, multorum preces non exaudiri.* Expec-
 tus est hoc senex ille, de quo Pater Stephanus Binet lib. de
 statu animarum cap. 1. narrat, quòd, cum morte jam appro-
 pinquante gravibus conscientia angoribus ob timorem judi-
 cii extremi cruciaretur, subito centum millia Sanctorum ni-
 veis vestibus indutorum ad ipsum descenderint, bonoque ani-
 mo esse iusserint, seque esse animas illas, quas ex purgatorio
 redemisset dixerint, quæ proin nunc venissent ut vicem red-
 derent, eamque secum ad cælos deducerent, id quod mox fa-
 ctum. Sed & idem alius quidam Nolanus nobilis, referent
 Patre Elia à Sancta Teresia lib. 4. cap. 45. expertus est, dum no-
 ctu de repente ab animabus, pro quibus quotidie ardentet
 preces fundere consueverat, excitatus est è somno, & confite-
 ntis; nam vix paruit, ac confessionis ac Eucharistiæ Sacra-
 menti se munivit, mox subitanea morte functus obiit. *Quis
 iterum*

iterum ex vobis, eandem felicitatem non citius obtinere, atque adeò à purgatorio vel omnino eximi, vel certè ibidem non diu detineri desiderat? atqui hanc quoque gratiam misericordia animabus præstita impetrabit; si enim Christus ipse promisit, quòd, quâ mensurâ mensuraverimus eadem sit remetendum nobis, si, quod uni ex minimis factum est, sibi factum reputat; an qui toties ipsum in animabus purgantibus redemit, non meritò sperare poterit, quòd & ipsum quondam ille à purgatorio defensus sit? ita sanè olim Sancta Gertrudis experta est; cùm enim hæc Virgo Sanctissima in agone angeretur, ac timeret, ne defectu operum bonorum, quæ animabus purgantibus ex asce transcripserat, gravem in purgatorio pœnam subire cogeretur, Christus eidem apprensus, non modò eam consolatus est, sed etiam tres Spirituales gratias promisit, nempe quòd sine omni purgatorio ad cælum ascensura, quòd omnes animæ ab ipsa liberatæ illam comitaturæ, & cum magno jubilo in cælum deducturæ; & quòd ipsa denique singulare in altera vita præmium ob tam eximiam misericordiam animabus exhibitam esset acceptura, ut adeò meritò Sanctus Tobias cap. 4. ad Filium dixerit, quòd *miseriordia ab omni peccato, & à morte liberet, & non sinat animam ire in tenebras (purgatorii aut inferni) sed fiducia magna futura sit coram Deo omnibus facientibus eam.*

Pars altera Concionis.

Sed credo equidem, videre vos tandem, quantoperè undique incitemini ad misericordiam animabus purgantibus præstandam, & verò etiam certò mihi persuadeo, quòd parati sitis vestræ obligationi satisfacere, si modum, quo facere id commodissimè positis, cognoveritis, cui quidem desiderio vestro justissimo ut satisfaciam, inprimis hoc unicum vobis commendo, quòd dictus Tobias Senior Filio suo commendavit, dum dixit: *Quomodo potueris esto misericors; si multum tibi fuerit, abundanter tribue; si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude;* quia tamen non omnes cognoscunt mensuram, quâ metiri misericordiam animabus debeant, eandem à Christo mutuam vobis offero, dum Lucæ 6. dixit: *Mensuram bonam, confertam, coagitatam & superfluentem dabunt in sinum vestrum;* hæc scilicet perfectissima

Instruè. VII.

E

men-

mensura est; hanc à vobis quoque erga animas purgantes usurpari optarem, mensuram autem *bonam* dabitis, si certis temporibus vestras pro defunctis preces fideliter offeratis, & quæ ex obligatione præstare pro iis tenemini, diligenter persolvatis; mensuram *conferam* dabitis, si omnem bonorum vestrorum operum fructum satisfactorium, quem aliis speciali titulo applicare non tenemini, pro iisdem offeratis, ut Sanctam Gertrudem supra fecisse diximus, & hodie etiam factis multi ferventes Christiani faciunt; mensuram *cogitantam* dabitis, si illarum etiam missarum, aliorumque piorum operum fructum, qui post mortem pro vobis offertur, liberalliter transcribatis, uti Patrem Ferdinandum Monsoio, & P. Franciscum Mastrillum utrumque; è Societate Jesu, & alios nonnullos exemplo illorum inductos fecisse, & singulari Charitate transcripsisse cognovimus; Mensuram *superfluentem* dabitis, si alios etiam ad similem misericordiam præstandam verbis vel exemplis vestris inducatis, atque, ut Deus quàm plenius hunc misericordiam præstantissimam ac saluberrimam affectum instillare dignetur, frequenter & ardentem ab eodem postuletis; atque hæc tandem est mensura perfectissima; juxta quam quivis pro gratia sibi à Deo data misericordiam animabus mensurare poterit, certus, quòd, quàm mensura mensura fuerit, eadem illi remetienda sit olim misericordia, juxta illud Christi Matth. 5. *Beati misericordes, quoniam misericordiam consequentur.*

Epilogus.

Ego itaque id unum vobis pro clausula repeto; *Quomodo potueris, esto misericors;* atque ad hunc finem meminisse vos jubeo, quòd Sanctus Augustinus serm. 25. de verbis Domini dixit: *Fœcundus est ager pauperum, citò reddit donantibus fructum;* id quod vel maximè velim de animabus dictum creditur; verè enim hæc præ aliis fœcundus ager sunt, quæ illud Christi suo modo sibi jure applicare possunt: *Amen dico vobis, quòd omnis, qui reliquerit opera sua propter nos, centuplum accipiet, & vitam aternam possidebit;* in hunc ergo agrum, qui per tot cruciatus jam sulcatus aperit os, & clamat ad vos: *Miseremini mei &c.* opera misericordiam juxta mensuram assignatam liberaliter projicite, ut vobis simili mensura remerita

De praxi doctrinam unicam persuadendi. 67

Deus, & impleatur in vobis, quod Sanctus David psalmo 126. prædixit: *mittentes semina sua* (id est misericordiarum opera animabus applicanda) *ibant, & flebant venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos, iisque cum animabus liberatis à se æternum fruuntur.* Amen.

Exemplar Secundum.

In quo ostenditur, quomodo ex eadem Sententia plures doctrinæ deduci queant.

Thema.

Cælum & terra transibunt, verba autem meæ non transibunt. Lucæ 21.

Scopus.

Consolatio afflictorum quorundam hominum.

Syllogismus principalis.

Spes magni præmii & felicitatis omnia amara dulcia facit,
Atqui hæc verba continent spem magni præmii,
Ergo hæc verba merito omnia amara, dulcia faciunt.

EXORDIUM.

Solent honestiores & ditiores personæ plerumque secum myrothecia (*Balsambitysen*) circumferre, ut, si fortè ipsi aut alii in deliquium vel apoplexiam cadant, Balsamo tali vires reparare, malumque à se avertere queant, hanc industriam Spiritualiter ego ab omnibus hominibus adhibendam censeo; omnes enim variis Spiritualibus deliquiis seu afflictionibus subjecti sumus, omnes timere merito debemus, ne apoplexia Spiritualis tacti id est, gravi infortunio afflicti exclaimare cogamur, cum Sancto Job. cap. 19. *Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos, amici mei, quia manus Domini tetigit me;* omnes ergo Spiritualiter myrothecio indigemus, quale quidem Christus veluti peritissimus animarum nostrarum Medicus in verbis supra dictis obtulit; verè enim de his verbis fateri cogimur, quòd si eorum sensus reconditus benè intelligatur, efficacissimum contineant Balsamum quo omnes animæ afflictæ non modicè recreabuntur, id quod in præsentis concionè fufius demonstrabo, si benevolas, ut soletis, aures breviter dicturo concederis.

E 2

Nar-